

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Številka: 008-01/12-13
Ljubljana, 3. 7. 2012

Državni svet Republike Slovenije je na 47. seji 3. 7. 2012 na podlagi 67. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09 in 101/10), sprejel naslednjo

**RESOLUCIJO
DRŽAVNEGA SVETA REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA IZHOD SLOVENIJE IZ DRUŽBENE KRIZE**

Državni svet Republike Slovenije je na 45. seji 11. 4. 2012 opravil kritično razpravo o vladnem dokumentu Osnutek nacionalnega reformnega programa 2012-2013. Ker je bil dokument prejet en dan pred sejo Državnega sveta in je bil uvrščen na dnevni red z razširitvijo, ni bila mogoča celovita obravnava tega dokumenta s strani državnih svetnikov in organov Državnega sveta. V razpravi je bila podana pobuda, da se pripravi Resolucija Državnega sveta, ki bi poleg kritičnega pogleda na Nacionalni reformni program 2012-2013 (v nadaljevanju: NRP) vsebovala tudi konkretne ocene vzrokov krizne situacije v Sloveniji in predloge za smeri in načine za izhod iz krize, ki žal ni samo gospodarska.

A. O NACIONALNEM REFORMNEM PROGRAMU 2012-2013

- Dokument ima zelo všečno strukturo in podnaslove (npr. Izvedba diferencirane in rasti prijazne fiskalne konsolidacije, Znižanje davčnih bremen v korist gospodarstva, Dostojne in pravične pokojnine, Finančni sistem mora biti servis gospodarstva,...), prevladuje leporečje in olepševanja, vsebinsko pa je dokaj pomanjkljiv.
- Dokument ne opredeljuje vzrokov za nastalo kritično gospodarsko-finančno situacijo in je preveč ozko usmerjen v kratkoročne ukrepe mehničnega pavšalnega varčevanja, pri predvidenih razvojnih ukrepih pa je premalo dorečen.
- Dokument bi moral vsebovati več inovativnih rešitev in razmišljanja izven obstoječih okvirov, novih načinov motiviranja potencialnih podjetnikov ter prijemov v smislu uvajanja novih oblik delovanja, novih tehnologij, iskanja tržnih niš, spodbud za izvoz visokotehnološkega znanja in z njimi povezanih storitev, na primer na področje jugovzhodnega Balkana. Obstoječe strategije, programi in načini delovanja niso skladni z gospodarsko tradicijo države, z naravnimi danostmi in možnostmi razvoja, ki so specifične za Slovenijo in lahko kot take predstavljajo trdnejše temelje za doseganje večje konkurenčnosti.
- Dokument ne obravnava najpomembnejših problemov slovenskega gospodarstva – **dodane vrednosti**, primerjalne ravni bruto domačega proizvoda in odsotnost

gospodarske rasti, nerazvitega finančnega sektorja, trga dela, nespodbudnega inovativnega okolja. Slovensko gospodarstvo zato razvojno zaostaja za gospodarstvi primerjalno zanimivih držav, kot sta npr. Avstrija in Danska. Gospodarska kriza v Sloveniji je globlja in dalj časa trajajoča kot npr. v sosednji Avstriji, ki ima podobne pogoje poslovanja in podobno gospodarsko strukturo.

- Pomanjkljivost dokumenta je odsotnost razvojno usmerjene ekonomske politike. V krizi je bil najbolj prizadet industrijski sektor - gradbeništvo in predelovalna industrija, v dokumentu pa ni nobene besede o industrijski politiki.
- Pomen povečanja gospodarske rasti in povečanje dodane vrednosti na zaposlenega nista omenjena niti pri poglavju o Krepitvi vlaganj v R&R – kot da so vlaganja in razvoj cilj, ne pa sredstvo za doseganje navzven merljivih učinkov R&R dejavnosti! Nacionalni cilji Evrope 2020 ne odražajo razumevanja izjemno pomembne vloge R&R dejavnosti v gospodarskem in družbenem razvoju, ampak bolj miselnost, da je zadovoljiv cilj lahko že povečan obseg vlaganj v R&R, zmanjšanje števila zgodnjih osipnikov in število diplomantov terciarnega izobraževanja. Samo rast vlaganj v R&R ne vodi avtomatsko v napredek!
- Dokument ne opredeljuje zadovoljivo vsebinskih vzrokov za družbeno-gospodarsko krizo v Sloveniji. Kakšna je vloga zadolževanja v znesku 10 mrd € v obdobju 2004-2008 in prihodkov od odprodaje družbenega premoženja, ko je Slovenija postala iz neto upnice do tujine neto dolžnica? Kaj se je zgodilo s temi sredstvi? Ali bomo lahko po tistem znanem reku »varčevali bomo, pa naj stane, kolikor hoče« res dosegli zastavljene cilje?
- Vprašljiva je usmeritev varčevanja z omejevanjem elementov socialne države in javnih sistemov šolstva, zdravstva, javnega pokojninskega sistema. Že ekonomsko je ta orientacija sporna, še bolj pa je sporna z zornega kota dolgoročnega razvojnega potenciala Slovenije. Več poudarka bi morali dati racionalnemu opravljanju storitev v javnih sistemih in merjenju njihove učinkovitosti.
- Dokument se izogne obravnavi največjih investicij v energetske in prometno infrastrukturo. Vlada mora umestiti te investicije v svoja strateška razmišljanja. Pričakovali bi opredelitev do najpomembnejših gospodarskih, energetskih in razvojnih vprašanj, še posebej zato, ker gre pri teh projektih običajno za državna poročta velikega vrednostnega obsega.
- Na gospodarskem področju dokument ni dovolj konkreten v opredelitvi, kje in kako se bomo za spodbuditev gospodarskih aktivnosti naslonili na lastne vire (tehnološko-poslovni preboji, izkoriščanje vodnega, lesnega, prehranskega in geostrateškega potenciala Slovenije), kje in kako pa se bomo razvojno povezali s tujimi partnerji (prometna in energetska infrastruktura).
- Na zdravstvenem področju se megleno omenja možnost reševanja razvojnih vprašanj z uvajanjem konkurence, kar je na prvi pogled tudi simpatično, lahko pa to pomeni tudi razpad javnih zdravstvenih, finančnih in izvajalskih sistemov. Zato bo v kratkem potrebno jasno povedati, kakšno zdravstvo si želimo in kakšno si lahko privoščimo.
- Evropska politika zaposlovanja, ki je usmerjena v rast zaposlenosti, ni ustrezno implementirana. V okviru varne prožnosti so omenjeni le ukrepi za večjo prožnost, nič pa ni o politiki trga dela, ki v konceptu zagotavlja tudi varnost. V dokumentu je pogrešati dobre sodobne aktivnosti za spodbujanje zaposlovanja mladih, ravno tako tudi ukrepe za aktivno staranje, ki sodijo v okvir politike zaposlovanja in ne socialne politike. Socialno podjetništvo je potrebno narediti zanimivo, socialna podjetja pa morajo prispevati k varnosti prožnega trga. Večja učinkovitost trošenja javnih sredstev za politiko trga dela in

modernizacija javnega zavoda za zaposlovanje bi morala biti prioriteta. V okviru socialne politike pa bi bilo pričakovati predvsem aktivnosti za zmanjševanje revščine.

B. PREDLOG DRŽAVNEGA SVETA

I. UVOD

Državni svet želi tudi s to Resolucijo **prispevati k oblikovanju** takšnih sistemskih in operativnih rešitev, ki bodo **motivirale državljane k pozitivnemu aktivnemu odnosu do sebe, do drugih in do skupnosti. Ustvarjalnost** državljanov Slovenije je tisti najpomembnejši razvojni vir, ki v danih razmerah ne more zaživeti. Pozitivne družbene in gospodarske spremembe v Sloveniji si lahko ometamo samo s povečanim številom kakovostnih delovnih mest, z rastjo aktivnosti vseh generacij državljanov – od mladine do upokojencev. Pravica do dela, ne službe, mora biti razumljena kot odgovornost za zagotavljanje lastnega spodobnega življenja. To bomo lahko dosegli samo s korenitimi spremembami, ki bodo vzpostavile v politiki višjo stopnjo tolerance, pri državljanih pa potrebno raven **zaupanja** v državo v najširšem pomenu, v vodilno politiko, gospodarstvo in institucije. Občutek zaupanja je potrebno nadgraditi z občutkom varnosti in solidarnosti na eni strani, na drugi strani pa z **motiviranostjo za ustvarjalnost in dosežke**. Takega stanja duha danes ni, a ga moramo doseči, da bi dosegli družbeni napredek in se povzpeli na lestvici mednarodne uspešnosti – ne toliko zaradi drugih kot zaradi sebe.

Pogledi na družbeno situacijo v Sloveniji so različni. Primanjkljaj državnega proračuna, maloštevilna primerno plačana delovna mesta, veliko število brezposelnih, medsebojna zadolženost podjetij, stanje slovenskega bančnega sistema, primanjkljaji v zdravstveni in pokojninski blagajni so dokaj trdna podlaga za oceno, da stanje v slovenski družbi **ni dobro**. Pri temeljni oceni družbenega stanja se želimo ogniti precej razširjenemu pavšalnemu pesimizmu, včasih že kar mazohizmu, poudarjanju kako naj bi bilo v Sloveniji vse slabo, na drugi strani pa tudi ne želimo pritegniti ocenam, da obstoječi družbeno-gospodarski trendi lahko predstavljajo najboljšo ali vsaj pretežno sprejemljivo rešitev.

Pri oblikovanju Resolucije poskušamo biti konsekventni v opredeljevanju **vzrokov in posledic** družbene krize. **Osnovni vzrok gospodarske krize ni pretirano trošenje prebivalstva!** Napačna in neproduktivna smer reševanja gospodarske in družbene krize je varčevanje pri potrošnji srednjega in nižjega razreda, pri zmanjševanju porabe za javne storitve na področju zdravstva, šolstva, kulture, pri zmanjševanju pokojnin. Je pa tudi na teh področjih možna in potrebna racionalizacija porabe, saj se iz slabo vodenih investicijskih in nabavnih procesov v javnem sektorju napajajo privatne elite. Temeljni družbeni problem je v napačnem in nepravičnem temeljnem družbenem **delitvenem** algoritmu. Koliko pripada komu od ustvarjenega bruto domačega proizvoda? Gre za delitev med delom in kapitalom, gre pa še za nekaj več. Na globalni ravni si hipertrofirani finančni sektor prisvaja bistveno prevelik delež bruto domačega proizvoda, kar je posledica in hkrati dejavnik vse večje koncentracije finančne in politične moči tako na nacionalnih kot na globalni ravni. Gre torej za anomalijo narodnogospodarskih in globalnih razsežnosti, ki vse bolj zmanjšuje možnosti za skladno delovanje družbenih sistemov in predstavlja tudi sistemski vzrok uničevalnega vpliva človeka na naravno okolje. Gre za čezmerno prisvajanje kapitala v finančnem sektorju in s tem povezanim transnacionalnim korporacijskim sektorjem. Za Slovenijo ne bi mogli trditi, da je osnovni problem v nesorazmernem deležu finančnega sektorja, je pa izrazit in temeljni problem alokacija bruto domačega proizvoda vplivnim skupinam (denacionalizacija, netransparentna, na pohlepu temelječa privatizacija, predraga izgradnja infrastrukture, investicijska poraba v javnem sektorju, strokovne in cehovske skupine, ...). Pri ocenah, kaj je dobro in kaj je slabo, kaj je prav in kaj narobe, ostajamo vsebinsko povezani s **Splošno deklaracijo o človekovih pravicah, Ustavo Republike Slovenije** in drugimi progresivnimi vrednotnimi in strokovnimi podlagami (EuroMemorandum, ...).

II. ANALIZA OBSTOJEČEGA STANJA IN VZROKOV

Prevladuje občutek, da so državljani Slovenije **zadovoljni iz vprašljivih** razlogov, na drugi strani pa so **nezadovoljni tudi iz vprašljivih** razlogov. Nezadovoljstvo zaradi materialnega položaja še ne more biti v Sloveniji v tem obdobju med najbolj utemeljenimi področji nezadovoljstva. Statistični pokazatelji za zadnjih 20 let dokazujejo pomembno izboljšanje osebnega življenjskega standarda. Tudi pokazatelji tveganja revščine ali dohodkovne neenakosti so za Slovenijo dokaj ugodni. Na drugi strani pa indikatorji stanja družbene ustvarjalnosti, inovativnosti, ustvarjene dodane vrednosti na zaposlenega, število dobro plačanih in perspektivnih delovnih mest, prežetosti z občutkom uspešnosti, pozitivne družbene motivacije, zaupanja v institucije in vrednote – **niso dobri!**

Svetovna slika in EU:

- značilnost je porast nesorazmerja med bogatimi in revnimi,
- hitra rast svetovnega prebivalstva (4 mrd - sedaj 7 mrd ljudi),
- najhuje in nepopravljivo - biotska raznovrstnost se manjša, rastlinske in živalske vrste izumirajo,
- globalizacija v povezavi s finančno industrijo deluje kot mehanizem za črpanje denarja od revnih k bogatim,
- v davčnih oazah je svetovna elita nakopičila že okrog 13.000 mrd US\$ - znesek, s katerim bi lahko rešili največje svetovne probleme na področju energetike in okolja, demografije in migracij, proizvodnje hrane in zdrave prehranjenosti svetovnega prebivalstva, zajezili glavne zdravstvene probleme prebivalstva sveta, aktivirali optimalno število delovnih mest,
- finančna industrija se je odtujila od svoje gospodarske in družbene podstati, upravlja z ogromnimi sredstvi kontrolnih dimenzij, nad njo ni nobene demokratične kontrole, seštevek vrednosti trga izvedenih finančnih instrumentov predstavlja 22-kratnik seštevka vseh nacionalnih BDP-jev,
- odtujenost in nezadovoljstvo množic se povečuje,
- finančni kapital inscenira ali spodbuja terorizem, kar izkorišča za stopnjevanje izkoriščanja in zmanjševanje svobode,
- v EU prevladuje konservativna politika, ki uporablja vse poti za omejevanje delovanja demokratičnih institucij, za tehnokratsko prevlado finančne oligarhije in udejanjanje varčevalnih ukrepov, ki sušijo socialno državo in zapirajo delovna mesta.

Slovenija:

- znašli smo se v razvojni paralizi, ki jo je povzročil pohlep vplivnih skupin, pa tudi nemotivacijsko okolje za ustvarjalne ljudi (prevelika obremenitev dela) in premajhna odgovornost prebivalstva, ki pričakuje rešitev vseh problemov od vsemogočne države (brezplačno šolstvo, zdravstvo, študij, vrtec, malice, vsemogoče socialne podpore ne glede na premoženje, ...);
- nekateri veljaki političnih strank so v povezavi z vplivnimi skupinami izkoristili velike posle za vzpostavitev nesorazmernega vpliva in zanemarili javni interes, vedno bolj se pojavljajo njihova imena tudi v aferah;
- kljub temu, da so statistični kazalci dokaj ugodni, ljudje čutijo, da se standard hitro znižuje; narašča brezposelnost, izginjajo bolje plačana delovna mesta, propadajo pomembna podjetja, ki so v Sloveniji zagotavljala delovna mesta, dohodek in večji relativni obseg dodane vrednosti, vlaganja v razvoj in raziskave so na razmeroma visoki ravni, tudi nekateri pokazatelji inventivnosti, a učinek vlaganj v R&R na gospodarstvo,

merjen v dodani vrednosti na zaposlenega, je nizek in relativno pada glede na npr. Avstrijo, Dansko;

- delo ni več vrednota;
- državljane prevzema nezadovoljstvo in nezaupanje v politiko, v institucije države, ki ne opravljajo svojega dela (siva ekonomija, neplačevanje prispevkov in davkov, davčna politika, ki zajema tam, kjer je najlažje – pri plačah, ne pa tam, kjer bi morala. To ne more biti podlaga za ustvarjalno in pravično družbo.
- imamo veliko študirajoče mladine, a problem je v predolgem študiju in nemožnosti zaposlitve. Namesto spodbujanja mlade populacije k poklicnemu izobraževanju, ustvarjalnosti in delu, je vse usmerjeno v dolgotrajno izobraževanje, ki čedalje bolj opravlja funkcijo navideznega rešitelja socialnih vprašanj in ni posledica dejanskih potreb trga dela. Vpisi na visokošolske zavode niso odraz potreb gospodarstva, družbe, temveč interesov tistih, ki vidijo v visokošolskih zavodih možnost dobro plačane zaposlitve. Po drugi strani pa kakovost poklicnega izobraževanja počasi, a vztrajno pada. Koncept študentskega dela ne rešuje optimalno vzpostavljanja možnosti za najbolj ekonomično in motivirajočo obliko vlaganja v razvoj in usposabljanje mladih za ustvarjalno delo;
- državljani prepozno vstopamo v zavarovalni sistem in ga prezgodaj zapuščamo;
- mehanizmi socialnih transferov so pomanjkljivi z vidika spodbujanja posameznikov za osebni razvoj in prevzemanja odgovornejše do sebe, aktivnejše in bolj ustvarjalne vloge;
- Slovenija glede dodane vrednosti, v povezavi s stopnjo tehnološkega razvoja, stagnira;
- prenormirana zakonodaja, tako na državnem kot lokalnem nivoju, predstavlja oviro gospodarskemu razvoju, ovira ali celo onemogoča realizacijo infrastrukturnih in drugih projektov ter slovensko družbo spravlja v anahronizem. Je odraz nezaupanja v gospodarske subjekte, ljudi, občine, regije;
- preveč togi, predolgi in prenormirani postopki javnih naročil omejujejo poslovne subjekte pri sledenju načelom gospodarnosti;
- privatizacija družbene lastnine na podlagi najemanja kreditov iz naslova prihodnjih, sedaj neobstoječih dobičkov, nezakoniti postopki v zvezi z njo in zanemarjanje reinvestiranja v tehnološki razvoj podjetij so na dolgi rok otežili položaj slovenskih podjetij na evropskem in drugih trgih, saj so zato manj konkurenčna;
- finančni sektor ne deluje zadovoljivo in ni v stanju zadovoljivo izvajati financiranja poslovnega procesa gospodarstva. Banke so v preteklosti izčrpale veliko del svojega kapitala za nerentabilne naložbe, v pomembnem obsegu netransparentne in na pohlepu zasnovane prevzeme. K osiromašenju sredstev bank je prispeval predvsem pritisk vplivnih skupin, ki je v svojih namerah deloval nasprotno načelom trajnostnega razvoja in povečevanja družbene blaginje. Plod delovanja sistema, ki ne temelji na spoštovanju družbene odgovornosti, je zdaj moč opaziti v izgubah, ki se kopičijo v finančnih izkazih, ter šibki kapitalski ustreznosti slovenskih bank, ki z regulatornega vidika zaostajajo za evropskim povprečjem. Zgoraj naštetih vzroki zdaj prispevajo k šibki rasti gospodarstva, porastu zadolževanja, zniževanju bonitetne ocene Slovenije, nezaupanju tujih vlagateljev, šibki kapitalski ustreznosti slovenskih bank ter povečevanju težav bank pri pridobivanju posojil na medbančnem trgu;
- Slovenija ni zavzela strateškega stališča do ključne infrastrukture (energetika, železnice, avtoceste), prav tako se ne zaveda strateške vloge v evropskem in širšem prostoru, zlasti kar se tiče infrastrukturnih projektov;
- zaradi visokih davkov Slovenija ni zanimiva za tuje investitorje, hkrati pa so slovenska podjetja primorana seliti proizvodnjo v tujino;
- visoka stopnja centralizacije odločanja predstavlja za lokalna (regionalna) okolja enega ključnih zaviralnih elementov za še bolj fleksibilno in inovativno odločanje v okviru javne uprave in kliče po njeni decentralizaciji;
- prisoten je trend izgubljanja blagovnih znamk slovenskih podjetij, kar močno zmanjšuje možnosti doseganja zadovoljive dodane vrednosti slovenskega gospodarstva.

VZROKI

Vzroki za sedanjo družbeno krizo v svetu in v Sloveniji so **jasni!**

- **Finančna industrija** je prevzela upravljanje sveta! Ne parlamenti, ne vlade, ne tržna konkurenca. Finančna industrija nima demokratične odgovornosti, ampak preko nje anonimne elite globalizirajo svetovno gospodarstvo, začenjajo in končujejo vojne, vsakodnevno prečrpavajo ogromne vrednosti v breme običajnih državljanov in v korist transnacionalnih korporacij.
- V Sloveniji so v preteklih dveh desetletjih, ob podpori pravno-veljavnega institucionalnega okolja, **vplivne elite**, v obliki različnih odvetniško-finančno-političnih navez, čezmerno oškodovale državljane Slovenije. Privilegirani posli z javnim sektorjem, denacionalizacija, stanovanjski zakon, orožarski posli, investicije v zdravstvu, predraga izgradnja cestne infrastrukture, plenilske privatizacije itd. To je stalo davkoplačevalce več milijard evrov!

III. KAJ HOČEMO? STRATEŠKI CILJI

Predvsem hočemo izboljšati možnosti vsakega državljana, da živi polno, dostojno, človeka vredno življenje, v sozvočju z naravnim in z družbenim okoljem. Hočemo zagotoviti enake ali boljše možnosti današnjim in jutrišnjim mladim. **Hočemo novo družbeno pogodbo**, ki bo 5 temeljnih institucij sodobne tržne demokracije:

- trg proizvodov in storitev,
- trg dela,
- finančni sistem,
- izobraževalni sistem,
- socialni sistem,

prilagodila **interesom večine državljanov!** Tako bomo več **ustvarjali** in si bomo lahko več **delili** po načelih **pravične, dinamične in motivirajoče** družbe.

IV. KAKO BOMO TO DOSEGLI? STRATEGIJE

Pomembne družbene spremembe v Sloveniji lahko, s pomočjo državljanov Slovenije in v njihovo dobro, ustvarijo samo ljudje, ki imajo jasno misel in niso povezani z izkoriščevalskimi elitami. **Spremembe morajo zaživeti**, spremembe na papirju ali v debatah strokovnjakov **same po sebi niso dovolj**. Spremembe lahko uresničujejo in živijo samo državljanji. Najpomembnejši vzvod sprememb je **izgraditev pozitivne motiviranosti državljanov za aktivnejši odnos do sebe**, do svojega **družbenega in naravnega** okolja.

To bomo dosegli z naslednjimi temeljnimi ukrepi.

- S konsolidacijo družbe, na podlagi **krepitve zaupanja v državo** in s poudarkom na osebem zgledu vodilnih v politiki, gospodarstvu in ostalih segmentih družbe, kot podlagi za ponovno aktiviranje posameznika in vseh družbenih podsistemov. Krepiti je potrebno vsakega od družbenih podsistemov in vanje, s ciljem celovitega družbenega razvoja, uravnoteženo vlagati.

- Takojšnja **zagotovitev pogojev sodni veji oblasti** za njeno učinkovitost in neodvisnost ter ureditev zakonodaje, morda celo z ustavnim zakonom, ki bo omogočila hitro in učinkovito sankcioniranje okoriščanj posameznikov in skupin v škodo javnega interesa. To je nujen pogoj za vzpostavitev realne osnove za **zaupanje** državljanov. Pozitivna družbena mobilizacija, aktiviranje ustvarjalnosti in inovativnosti državljanov je pogojena z **motiviranostjo**. Le-ta pa bo realno osnovo lahko dobila z ustvarjanjem **zaupanja**, ki pa mora temeljiti na oprijemljivih dokazih, ne na floskulah.
- Zavedamo se **sprevrženosti odvetniškega aparata**, ki je do sedaj, lahko tudi formalno zakonito legaliziral čezmerna **prilaščanja**.
- S strokovnimi, izkušenimi in neodvisnimi ljudmi v državni upravi bomo oblikovali **mednarodna razvojna zavezništva**. Ob upoštevanju pomanjkanja nacionalnih dolgoročnih virov za vlaganja, to pomeni take oblike mednarodnega sodelovanja, ki bodo na eni strani zagotovile hitre učinke, na drugi strani pa povečevale obseg dodane vrednosti v Sloveniji.
- Posebno pozornost je potrebno posvetiti gospodarskim dejavnostim, ki temeljijo na bolj izrazitem aktiviranju razpoložljivih **nacionalnih virov: geostrateški položaj, gozd in les, voda, hrana, energija in ustvarjalnost ljudi**. Prioriteto je potrebno dati kombinacijam uporabe navedenih virov v obliki projektov samopreskrbe s hrano in energijo, lesno-predelovalne industrije, gospodarskih dejavnosti OVE in URE. Govorimo o oprijemljivem potencialu 50.000 delovnih mest!
- Upravljanje z **državnimi naložbami je potrebno osvoboditi vpliva strankarske politike** in podrediti strokovnim kriterijem in javnemu interesu.
- Pri najpomembnejših odločitvah za državo je treba **doseči družbeni konsenz** in iskreno upoštevati javno mnenje in civilno družbo in ju vključiti v vse procese odločanja.
- Proučiti možnost reprogramiranja dolga in povrniti zaupanje v delovanje finančnega sistema. Slovenskim bankam, ki so v večinski lasti države, je potrebno povečati avtonomijo glede poslovnega odločanja, izboljšati transparentnost poslovanja in izpostaviti odgovornost upraviteljev. **Banke naj postanejo poslovne banke, ne pa finančni konglomerati za veriženje in prikrivanje** slabih naložb. Celoten bančni sektor naj se razvija v smeri podpornika razvojnih projektov in ne zgolj hranilca finančnih sredstev.
- Z ozirom na to, da slovenske banke s težavo prihajajo do tujih virov, so se podražili tudi viri financiranja preko depozitov. Ravni obrestnih mer za depozite različnih ročnosti, ki jih ponujajo slovenske banke, so med najvišjimi v Evropi. Ravno zaradi tega je smotrno, da **država obnovi vezavo depozitov ob zapadlosti**.
- Prav tako bi bilo, v duhu povečanja avtonomnosti upravljavcev bank pred političnimi interesi ter vedno večjih pritiskov s strani bančne regulative, primerno proučiti možnost **prodaje sredstev, ki niso strateškega pomena za slovenske banke**.
- Potrebno je podkrepiti delovanje **Banke Slovenije, nadzornih agencij** za finančno trgovanje in poslovanje bank. Tako bi povrnili zaupanje v slovenski bančni sistem, omogočili povečanje kapitalske osnove bank ter obudili gospodarsko rast.
- Vzpostavitev ugodnih pogojev za **razvoj malih in srednjih gospodarskih subjektov**, ki jih tudi EU prepoznava kot enega od ključnih segmentov za izhod iz gospodarske in družbene krize, ter storitvenih dejavnosti in turizma, ki so prav tako prepoznani kot nosilci razvoja.

- **Vlada** mora nujno povezati reševanje naslednjih problemov:
 - spodbuditi **investicije v infrastrukturne projekte**, ob upoštevanju veljavnih okoljskih kriterijev in s ciljem stimulirati nastajanje novih delovnih mest, oziroma ohranjanje obstoječih;
 - prenizek **letni posek gozdov** (do optimalne sonaravni ravni);
 - uvajanje politike **preprečevanja nekvalitetnega zaraščanja kmetijskih zemljišč** s kvalitetnim pogozdovanjem, kjer morajo biti vir financiranja aktivnosti sredstva, pridobljena iz nadomestil za CO2 izpuste;
 - primanjkljaj **8.500 neprofitnih stanovanj**, slabe možnosti osamosvajanja mladih posameznikov in družin;
 - premajhna družbeno-gospodarska **vloga mladih**;
 - premajhno izkoriščanje visoke usposobljenosti slovenskih proizvajalcev **nizko-energetskih stanovanjskih objektov**;
govorimo o potencialu vsaj 30.000 delovnih mest z najmanj povprečno dodano vrednostjo na področju gozdarstva, lesno-predelovalne industrije, proizvodnje kompleksnejših lesenih gradnikov za gradbeno industrijo, gradbene industrije, industrije izolacijskih materialov, podjetniško-obrtnih dejavnosti na področju proizvodnje, montaže in vzdrževanja;
 - Vlada mora nujno podpreti **zelene javne nabave** – operativno in brez tolerance do tradicionalne arogance državne birokracije pri izvajanju;
- Vlada mora nujno dati še večji poudarek **razvoju zadružništva**, še zlasti **socialnih zadrug**, in podpreti oblikovanje in delovanje zadružništva na področju pridelave zelenjave in drugih poljščin, razvoja distribucijskih kanalov in oblikovanja močnih slovenskih blagovnih znamk na prehranbnem in drugih področjih. V drugih državah EU socialne zadruge navkljub krizi delujejo povsem normalno in dobičkonosno, zlasti zaradi urejenega področja socialnega podjetništva, zato bi bilo tudi v Sloveniji potrebno zakonsko ureditev tega področja izpopolniti.
- Potrebna je **racionalizacija in učinkovitost dela v javni upravi** ter večja učinkovitost trošenja javnih sredstev. Nujno je optimizirati poslovne procese, vzpostaviti zavedanje vseh zaposlenih o pomenu njihovega dela in razviti organizacijsko kulturo usmerjenosti v reševanje problemov vseh uporabnikov storitev javnega sektorja. Večjo dinamiko bi vzpostavili s konceptom kadrovske banke. Namesto pavšalnega odpuščanja in zniževanja plač, bi bilo bolje vse zaposlene, ki niso nujno potrebni za optimalno izvajanje poslovnega procesa v javnem sektorju, kjer so zaposleni, prerazporediti v kadrovske banke, kjer bi sodelovali pri izoblikovanju in realizaciji osebnega razvojnega programa in našli novo zaposlitev.
- Javni sektor mora zagotoviti kvalitetne storitve, ob uveljavljanju racionalnosti. **Nagrajuje naj se uspešnost, ne pa zniževanje stroškov.**
- **Zdravstveni in pokojninski sistem** je potrebno posodobiti z **izboljšanjem poslovnih procesov** in ne s takimi prodori privatizacije, ki slabijo javne sisteme.
- Ključen za naš mednarodni preboj in doseganje ciljev rasti je **sodoben trg dela**. Ni si potrebno izmišljati novih sistemov posodobitve trga dela, prenesti je potrebno samo dobro prakso iz držav EU. Ko bomo varno prožnost razumeli kot mehanizem, ki omogoča večjo mobilnost zaposlenih, bomo naredili velik korak naprej. Prožnost namreč ne pomeni zgolj odpuščanj. Varnost mora zagotoviti Zavod za zaposlovanje, seveda tistim, ki sprejemajo tudi odgovornost za svojo usodo, ne pa da razumejo službo zgolj kot pravico.
- Pri **gradnji večjih infrastrukturnih projektov** bi se morali bolj zanašati na domače znanje in bolj uporabljati domačo opremo.

- Izvesti reorganizacijo **procesov v podsistemih**, ki predstavljajo ovire za razvoj (izvedbeni del državnega ustroja).
- Izvesti **finančno in upravno decentralizacijo**, ki bo omogočila večjo fleksibilnost gospodarstva.
- Z namenom spodbujanja investicij spremeniti **okoljsko in prostorsko zakonodajo** – skrajšati oziroma poenostaviti postopke umeščanja objektov v prostor (zmanjšanje administrativnih ovir).
- Spodbujati **sonaravni razvoj** (povezati politike trga dela z razvojnimi projekti s socialno in ekološko komponento (novi pristopi v okviru politik zaposlovanja – aktivacija brezposelnih preko vključevanja v javna dela in družbeno koristne projekte, spodbujanje odpiranja zelenih delovnih mest, spodbujanje nastanka kooperativ) in uvajanje rešitev, ki bodo spodbujale posameznika k aktivnosti, ohranjanju delovnih navad in mu bodo dajale občutek smiselnosti življenja.
- Potrebno bi bilo **zaključiti in razjasniti postopke lastninskega preoblikovanja** podjetij kot podlage za nadaljnje strategije upravljanja z državnim premoženjem.
- Ponoven **zagon industrije** (kemijske, kovinarske, jeklarske, papirne, lesno-predelovalne itd.) naj temelji na uvajanju novih tehnologij, ob upoštevanju ekoloških omejitev in socialnih norm.
- **Povezati ključna strateška področja** (energetska industrija, pokojninski skladi) in lastninske vložke državljanov z večjimi infrastrukturnimi in razvojno trajnostno naravnanimi projekti.
- **Financiranje na področju visokega šolstva** urediti tako, da bi se določen del sredstev namenilo univerzam, določen del pa gospodarstvu, z namenom, da ga slednje učinkovito uporabi v sodelovanju z univerzami. Tako bi se neizbežno zagotovila **povezanost realnega sektorja in znanosti**.
- Vzpostavitev sistema **lokalne samouprave** skladno z Evropsko listino lokalne samouprave, zmanjšanje števila občin, ustanovitev pokrajin, ali, ob odsotnosti regionalne ravni, pristojnosti upravnih enot (vključno z inšpekcijskimi službami) prenesti na mestne občine, večje občine, kjer so danes sedeži upravnih enot, pa bi imele izpostave.
- Pomembno sredstvo za izhod Slovenije iz družbene krize je **krepitev socialnega dialoga**.

Mag. Blaž Kavčič
predsednik